

9.3.2021

EOAK/2696/2020

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Matti Vartia

PUHELUIDEN KUUNTELEMINEN JA TALLENTAMINEN SEKÄ ERILLÄÄN PITÄMINEN JÄRJESTYSRIKKOMUKSEN SELVITTÄMISEKSI

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Turun vankilan toimintaa sijoittamisessaan tutkinnallisista syistä eristysselelliin ajalle 31.3.–2.4.2020 ja olosuhteitaan sen aikana. Kantelijan mukaan hän ei saanut selliin kynää ja paperia, eikä saanut soittaa asianajajalleen. Kantelija arvosteli myös vankilassa tämän jälkeen tehtyä päätöstä hänen puheluidensa kuuntelemisesta ja tallentamisesta 2.4.2020 lähtien sekä puhelinajan rajoittamista 10 minuuttiin vuorokaudessa.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin selvitys ja lausunto:

- Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön lausunto 29.1.2021.
- Turun vankilan johtajan selvitykset 4.6, 30.11 ja 3.12.2020, apulaisjohtajan selvitys 28.4.2020, rikosseuraamusesimies A:n selvitys 27.4.2020, rikosseuraamusesimies B:n selvitys 26.5.2020 sekä vartijoiden C:n ja D:n selvitys 1.5.2020.

Käytettävissäni on ollut myös seuraavat asiakirjat:

- ilmoitus 201/2020/Tuv.
- kantelijan puhelut ajalta 31.3.-2.4.2020 ja 2.4.- 4.6.2020.
- päätös (2.4.2020) kantelijan puheluiden kuuntelemisesta ja tallentamisesta.

3 RATKAISU

3.1 Erillään pitäminen järjestysrikkomuksen selvittämisen aikana ja olosuhteet

3.1.1 Oikeusohjeita

Vangin pitämisestä erillään selvittämisen aikana säädetään vankeuslain 15 luvun 14 §:n 1 momentissa seuraavaa.

Vangin järjestysrikkomusta selvitetäessä ja päätöstä kurinpitorangaistuksen määräämisestä odotettaessa vanki voidaan pitää erillään muista vangeista, jos se on tarpeen järjestyksen säilymiseksi tai muusta erityisestä syystä. Erillään pitäminen ei saa kestää kauempaa kuin on välttämätöntä eikä yli seitsemää

vuorokautta. Erillään pitämisestä tulee mahdollisimman pian ilmoittaa terveydenhuollon ammattihenkilölle.

3.1.2 Saatu selvitys

Kantelijan ilmoituksessa (201/2020/Tuv) todetaan seuraavaa.

Ilmoittaja virkamies H
Taphtuma-aika 27.3.2020 klo 14:10
Asia Muu tapahtuma; Sopimaton käytös (VL 15:2 §)
Taphtumaselostus

Vankila E:n virkamies F ilmoitti, että: "25.3.2020 noin klo 17:00. (Huomasin viestin vasta illalla myöhemmin.) SAAPUI SIVIILIPUHELIMEENI MESSENGERIIN VIESTI TURUN VANKILASSA TUOMIOTAAN HENKIRIKOKSESTA SUORITTAVALTA VANKEUSVANGILTA [kantelija]. (OTE VIESTISTÄ:)

"EIKÖ ROUVA LE HUOMANNUT, ETTÄ EN OLE ENÄÄ [kantelijan entinen sukunimi]. 14.3:TTA SIJOITTELUKESKUSTELUSANI MINUA [kantelijan entinen sukunimi] TITULEERANNUT. MITÄ SALAISTA TIETOA SULLA SIELLÄ ON?... JATKUU... Mihin olet jr merkinnät unohtanut. taitaa olla ihan henkilökohtaista laatua, tää ongelmas, ettet mua valtakuntaas halua!!! vaaadin kirjallisia vastauksia sulta!"

Tässä siis suorat lainaukset virkamies F:n lähettämästä viestistä, jossa [kantelijan] viestin sisältöä.

Toimenpiteet Eristetty 31.03.2020 11:20 - 02.04.2020 14:05

Apulaisjohtajan selvityksen mukaan kantelija on ollut sijoitettuna eristysosastolle vankeuslain 15 luvun 14 §:n perusteella, jolloin vankilassa on selvitetty mahdollista järjestysrikkomusta tai rikosta, johon kantelijan on epäilty syyllistyneen. Asiaa koskeva ilmoitus koskee vankila E:n rikosseuraamusesimiehen kantelijalta saamaa Messenger-viestiä omaan siviilipuhelimeensa. Rikosseuraamusesimies on ollut yhteydessä puhelimitse ja sähköpostilla apulaisjohtajaan.

Rikosseuraamusesimies kirjoittaa apulaisjohtajalle lähettämässään sähköpostiviestissä tuntemuksiaan mm. että "koen tuon kyllä jopa painostuksena, koska lähestyminen siviilipuhelimeeni! Ehkä uhkaus on nimenomaan enemmän se, että vanki "itsenään" kaivanut tiedot minusta siviilissä ja lähestyy siviiliaikana siviililuuriin..... ja onhan se tehnyt tuomionsa aikana uhkauksia faceen "jonkun" kautta, ihan siis uhkaillut siviili-ihmisiä". Hän sanoi apulaisjohtajalle puhelimesta, että harkitsee kantelijan lähettämän viestin saattamista poliisin tutkittavaksi. Apulaisjohtaja ei tiedä, onko hän näin tehnyt.

Kantelijaa on kuultu vankilassa 1.4.2020 ja hän myöntää olevansa vastuussa kaikista Facebook-kirjoituksista sekä Messenger-viesteistä, joka on lähetetty vankila E:n virkamiehelle. Kantelija kertoi, että hänellä

on kuusi eri sihteerä, jotka päivittävät hänen Facebook-sivuaan siviilissä. Selvityksen mukaan Turun vankila ei ole antanut kantelijalle minäänlaista kurinpitorangaistusta tässä asiassa.

Apulaisjohtajan mukaan asianajajasoittoja hän ei ole evännyt. Hän totesi vielä, että kantelijan ns. soitattomuus on koskenut vain yhtä päivää eli 1.4.2020. Apulaisjohtaja pitää varsin luonnollisena sitä, että jos nimenoman tutkitaan kantelijan mahdollista vankipuhelimen väärinkäyttöä, niin "esitutinnan" aikana ei ensimmäiseksi päästetä vankia puhelimeen. Tällöinkin kuitenkin järjestetään soitot asiamiehelle, jos vanki sellaista haluaa.

Rikosseuraamusesimies A:n selvityksen mukaan kantelija asutettiin asian tutkinnan ajaksi niin sanotusti r-selliin, jossa on sänky, pöytä, suihku ja wc ja se vastaa kooltaan normaalia selliä. Kantelijalla on ollut kynä sekä paperia sellissään, jotka valvontahenkilökunta on hänelle toimittanut erillään pitämisen alkamisen yhteydessä (vartija G). Yleisen käytännön mukaan vanki saa soittaa pyydettyä asianajajalle kyseiseltä osastolta, osastolle sopivana ajankohtana.

Vartijoiden C:n ja D:n selvityksen mukaan osastolle päästyään kantelija pyysi päästä soittamaan, mutta asianajajaa hän ei heille maininnut.

Vankilan johtajan mukaan kaikille vankilan vartijoille ja osastojen esimiehille on täysin selvää se, että asianajajasoitot mahdollistetaan kaikissa tilanteissa.

3.1.3 Kannanotto

Erillään pitäminen järjestysrikkomuksen selvittämisen perusteella

Apulaisjohtajan päätöksellä kantelija on ollut erillään sijoitettuna vähän yli kaksi vuorokautta. Vangin erillään pitämisessä järjestysrikkomuksen selvittämisen aikana on kyse turvaamistoimenpiteestä ja se edellyttää sitä, että erillään pitäminen on tarpeen järjestyksen säilymiseksi tai muusta erityisestä syystä. Vankeuslain 1 luvun 3 §:n mukaan vankeus on pantava täytäntöön siten, että täytäntöönpano on turvallista myös henkilökunnalle ja vankilassa tulee siten suhtautua vakavasti vankien henkilökuntaan kohdistamaan uhkailuun. Minulla ei ole syytä epäillä, etteikö kantelijan viestinnän kohteena ollut virkamies ole kokenut kyseistä siviilipuhelimeensa kantelijalta tullutta viestiä uhkaavaksi tai painostavaksi.

Selvityksestä ilmenee, että kantelijalle ei ole määrätty asiasta kurinpitorangaistusta, eikä asiaa ole siirretty myöskään poliisiin käsiteltäväksi. Saadusta selvityksestä ei ilmene, miksi vankilassa on päädytty kyseiseen ratkaisuun. Selvityksestä ei myöskään ilmene, miten kantelijasta asiassa tehty ilmoitus on vankilassa päätetty. Selvityksen perusteella on myös epäselvää, onko kantelijan toiminnan kohteeksi joutunut virkamies tehnyt asiasta poliisille tutkintapyynnön tai rikosilmoituksen tai onko hän tehnyt vankila E:ssä asiasta uhkailmoitusta.

Kyseessä on ilmeisesti ollut varsin poikkeuksellinen tilanne ja tältä kanalta voin ymmärtää, että tapauksen oikeudellinen arviointi vankilassa on ollut tavallista vaikeampaa. Säännös antaa vankilalle harkintavaltaa päätettäessä vangin erillään pitämisestä järjestyserikkomuksen selvittämisen perusteella. Edellä todetun perustella katson, että vankilan päätös kantelijan erillään pitämisestä järjestyserikkomuksen selvittämisen perusteella ei anna minulle aihetta toimenpiteisiin.

Erillään pitämisen aikaiset olosuhteet

Selvityksen mukaan kantelija on järjestyserikkomuksen selvittämisen aikaisen erillään pitämisen aikana ollut sijoitettuna eristysosastolle, mutta siellä hänet on asutettu kalustettuun ja normaalin kokoiseen selliin, jossa oli suihku ja wc-tilat. Selvityksen mukaan kantelijalle oli toimitettu selliin kynä ja paperia. Minulla ei ole syytä epäillä saadussa selvityksessä kerrottua, eikä asian enempi selvittäminen ole käsitykseni mukaan mahdollista. Katson, että erillään pitämisen aikaisen olosuhteiden osalta kantelu ei anna minulle aihetta enempään.

Asianajajalle soittaminen erillään pitämisen aikana

On selvää, että vangille on annettava mahdollisuus soittaa asianajajalleen tai muulle vankeuslain 12 luvun 4 §:ssä tarkoitettulle asiamiehelle ollessaan erillään pidettävänä järjestyserikkomuksen selvittämisen aikana. Myös Rikosseuraamuslaitoksen eristämisiä koskevassa menettelytapaohjeessa (dnro 5/400/2019) on todettu, että vangilla on oikeus olla yhteydessä vankeuslain 12 luvun 4 §:ssä tarkoitettuun asiamieheen ollessaan erillään pidettävänä järjestyserikkomuksen selvittämisen perusteella.

Selvityksen mukaan vankilassa ollaan tietoisia siitä, että erillään pitämisen aikana vangille tulee antaa mahdollisuus halutessaan soittaa asianajajalleen. Selvityksestä ilmenee, että kantelijan nimeämistä eristysosaston vartijoista kaksi on pystytty tunnistamaan ja he kiistävät, että kantelija olisi pyytänyt saada soittaa asianajajalleen kyseisenä aikana. Saadun selvityksen perusteella minulla ole aihetta epäillä, että vankilassa olisi menetelty asiassa kantelijan kertomalla tavalla.

3.2 Puheluiden kuunteleminen ja tallettaminen

3.2.1 Oikeusohjeita

Perustuslain 10 §:ssä säädetään yksityiselämän suojasta.

Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton.

Lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista

toimenpiteistä.

Lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa ja vapaudenmenetyksen aikana sekä tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta.

Puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta säädetään vankeuslain 12 luvun 7 §:ssä.

Vangin puhelua saadaan kuunnella ja puhelu tallentaa, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai puhelun vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta on ennen toimenpiteen aloittamista ilmoitettava vangille ja sille, johon hän on puhellut yhteudessa.

Vangin ja 3 §:ssä tarkoitetun valvontaviranomaisen tai 4 §:ssä tarkoitetun asiamiehen välistä puhelua ei saa kuunnella eikä tallentaa. Jos puhelua kuunneltaessa ilmenee, että kyse on vangin ja edellä mainitun henkilön välisestä yhteydestä, kuuntelu on lopetettava ja tallenne hävitettävä.

Vankeuslain 12 luvun 10 §:n mukaan päätös puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta on tehtävä kirjallisesti.

Vankeuslain 12 luvun 11 §:n mukaan puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies.

Valtioneuvoston vankeudesta antaman asetuksen 40 §:ssä säädetään puhelun kuuntelemisen ja tallentamisen kirjaamisesta.

Puheluista, joita kuunnellaan ja tallennetaan, kirjataan vangin nimi, puhelinnumero, johon vanki on soittanut taikka josta vangille on soitettu, kuuntelua ja tallentamista koskevan päätöksen tekijä sekä päätöksen peruste.

3.2.2 Saatu selvitys

Kantelijan puheluiden kuuntelemista ja tallentamista koskevan päätöksen (2.4.2020) teki apulaisjohtaja rikosseuraamusesimies A:n toimiessa esittelijänä. Esityksessä todettiin seuraavaa.

Vankeuslain 12 luvun 6 §:n mukaan vangin puhelimen käytön ehdoksi voidaan asettaa, että vanki ilmoittaa, kehen hänellä on tarkoitus olla yhteydessä. Vankeuslain 12 luvun 7 §:n perusteella

vangin puhelua saadaan kuunnella ja tallentaa mm., jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan tai hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä liittyvästä perustellusta syyistä rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Vankeuslain 12 luvun 9 a §:n mukaan vangille voidaan antaa lupa internetin käyttöön toimeentuloon, työ-, koulutus-, oikeus- ja sosiaali- tai asuntoasioiden hoitamiseen liittyvästä tai muusta vastaavasta tärkeästä syyistä. [Kantelijalle] ei tällaista lupaa ole myönnetty.

[Kantelija] on tuomittu mm. henkirikoksesta ja lähestymiskiellon rikkomisesta. Turun vankilassa ollessaan hän on käyttänyt puhelinta keskimäärin n. tunnin päivässä ja puhelimen välityksellä tehnyt lukemattoman määrän Facebook-päivityksiä siten, että hän on sanellut näitä päivityksiä oman kertomansa mukaan kuudelle eri henkilölle, jotka ovat hänen mukaansa toimineet "sihteereinä" päivitysten tekemiseen ja vastaavasti muiden henkilöiden kirjoitusten välittämiseen hänelle. Hän on tällä tavalla välillisesti käyttänyt sosiaalista mediaa ilman lupaa. Sosiaalisen median kautta hän on myös ottanut yhteyttä erääseen toisen vankilan virkamieheen ja kirjoittanut hänelle vähintään painostavaksi tulkittavan viestin liittyen tämän virkatehtäviin. [Kantelija] on edellä kuvatulla toiminnallaan internetin kautta jatkuvasti yhteydessä aivan toisiin henkilöihin kuin hän on puhelimen käytön ehtona ilmoittanut.

Näillä perusteilla esitän, että [kantelijan] vakava rikostausta huomioon ottaen, internetin välillisen käytön estämiseksi, mahdollisen rikoksen estämiseksi ja muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi sekä sen valvomiseksi, että [kantelija] on yhteydessä vain siihen henkilöön, jonka on ilmoittanut puhelun vastaanottajaksi, [kantelijan] puhelut kuunnellaan ja tallennetaan sekä että hänen puhelimen käyttönsä rajataan kohtuulliseksi katsottavaan määrään eli 10 min / päivä.

Apulaisjohtajan tekemässä päätöksessä todettiin seuraavaa.

Edellä kuvatun perusteella, hänen puhelunsa on perusteltua toistaiseksi kuunnella ja tallentaa.

Päätös koskee kaikkia muita puheluita kuin asianajajapuheluita ja valvontaviranomaispuheluita.

Tähän päätökseen ei voi hakea oikaisua (Vankeuslain 20 luku 2 § 1 momentti 8-kohta).

Apulaisjohtajan selvityksen mukaan päätöksen perusteet tulevat ilmi rikosseuraamuskeskimies A:n tekemässä esityksestä. Apulaisjohtaja toteasi taustana kantelijan kirjoittamille asioille, että hänelle tuli eräänä päivänä puhelu, jossa soittaja esitteli itsensä koevapausvangiksi. Soittaja oli kokenut kantelijan Facebook-seinällä olevat kirjoitukset itselleen kovin uhkaaviksi ja ahdistaviksi ja oli ihmetellyt, miten on

mahdollista tehdä suljetusta vankilasta tällaisia kirjoituksia internetiin ja miksi vankila ei tee asialle mitään.

Rikosseuraamusesimies A:n selvityksessä viitataan asiaa koskevaan päätökseen ja sen perusteisiin.

Vankilan johtajan mukaan kantelijan puheluiden kuuntelu on lopetettu 4.6.2020. Kantelijan puheluiden kuuntelut perustuivat 2.4.2020 tehtyyn päätökseen, eikä joka puhelun kohdalla ole tehty erillistä päätöstä. Selvityksen mukaan varmuusosastolla kaikki puhelut kuunnellaan ja tallennetaan vankeuslain 12 luvun 8 §:n 2 momentin perusteella, eikä niistä tehdä erillisiä puhelukohtaisia päätöksiä. Selvityksen mukaan puhelinjärjestelmän muuttuessa muutama vuosi sitten tarkoitus oli nimenomaan se, että puheluita ei enää erikseen kirjata Vatiin (Vankitietojärjestelmä), koska ne automaattisesti kirjautuvat uuteen järjestelmään.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön lausunnossa on yksityiskohtaisesti otettu kantaa vankilan mahdollisuuksiin tehdä toistaiseksi voimassa oleva päätös vangin kaikkien puheluiden kuuntelemisesta ja tallentamisesta ja käyty läpi asiaan sovellettavat säännökset ja oikeusasiamiehen ratkaisut.

Vankeuslain 12 luvun 2 §:n 1 momentin perusteella edellytykset kirjeen, muun postilähetyksen ja viestin lukemiselle ovat yhdenmukaiset 12 luvun 7 §:ssä säädetyille edellytyksille puhelun kuuntelemiselle ja tallentamiselle. Viestin lukemista koskevaan lainkohtaan lisättiin kuitenkin 1.5.2015 voimaan tulleella muutoksella uusi säännös siitä, että lukemiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan. Viestin lukemista koskevassa säännöksessä on siis nimenomaisesti säädetty, että lukemiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan. Puhelujen kuuntelemista ja tallentamista koskevassa 12 luvun 7 §:ssä ei ole vastaavaa eikä muutakaan säännöstä määräajasta.

Keskushallintoyksikön käsityksen mukaan lain esityöt ja laillisuusvalvojan kannanotot huomioon ottaen päätöstä puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta ei voida tehdä olemaan voimassa toistaiseksi. Lisäksi päätöksessä tulee nimenomaisesti rajata se, mitä tarkoitusta varten ja/tai kenelle henkilölle soitettuja puheluita voidaan kuunnella ja tallentaa. Keskushallintoyksikkö ei sinänsä näe estettä sille, että sama peruste vangin puhelun kuuntelemiselle voisi kohdistua useisiin henkilöihin ja oikeuttaisi vangin puhelujen kuuntelemisen pidemmälläkin ajanjaksolla. Jokaiselle kuunnellulle ja tallennetulle puhelulle tulee kuitenkin olla säännöksessä tarkoitettu peruste. Säännöstä ei ole tarkoitettu menettelyyn, jossa kaikki puhelut kuunnellaan tietyllä aikavälillä.

Keskushallintoyksikkö totesi puhelun kuuntelemisen ja tallentamisen edellytysten osalta, että puhelun kuunteleminen ja tallentaminen ei säännöksen perusteella ole sallittua internetin välillisen käytön estämiseksi tai sen valvomiseksi, että vanki on yhteydessä vain puhelun vastaanottajaksi ilmoittamaansa henkilöön.

Päätös on perustunut myös rikoksen estämiseen ja muun henkilön turvallisuuden suojaamiseen ja tältä osin päätöksessä on yksilöity vankeuslain 12 luvun 7 §:stä ilmenevä peruste. Käytettävissä olevien tietojen perusteella on riidatonta, että kantelija on vankilan puhelinta käyttämällä toisen henkilön välityksellä päivittänyt sosiaalisen median sivustoaan sekä lähestynyt toisen vankilan virkamiestä sosiaalisen median sovelluksen pikaviestimen kautta. Vankitietojärjestelmästä saatujen tietojen perusteella yhteydenotto liittyy virkamiehen antamaan lausuntoon kantelijan laitossijoittelua koskevassa asiassa. Ei ole syytä epäillä, etteikö virkamies ole kokenut viestiä uhkaavaksi tai vähintäänkin painostavaksi.

Vaikka viesti ei sisällä nimenomaista uhkausta väkivallasta, uhkaavana yhteydenottoa voidaan pitää erityisesti siksi, että kantelija lähestyy virkamiestä siviilipuhelimeen oman yksityisen sosiaalisen median käyttäjätilinsä kautta eikä esimerkiksi asiointilomakkeella tai muuta virallista kautta. Päätös puhelujen kuuntelemisesta ja tallentamisesta on perustunut yksittäiseen ja todelliseen tapahtumaan ja sen perusteella tehtyyn arvioon rikoksen tai turvallisuusuhan vaarasta. Kantelijan vankeusaikaisen käyttäytymisen perusteella on mahdollista, että kantelija olisi jatkanut yhteydenottoja puhelimen välityksellä. Keskushallintoyksikön käsityksen mukaan ei ole poissuljettua, että kantelijan puhelujen kuuntelu ja tallentaminen on torjunut vaaraa rikoksesta tai henkilöön kohdistuvasta turvallisuusuhasta.

Vankeuslain 12 luvun 7 §:n 1 momentti edellyttää yksittäistapauksellista ja puhelukohtaista harkintaa. Vankilassa ei ole tehty mitään puheluihin tai puhelun vastaanottajiin liittyvää harkintaa. Keskushallintoyksikön käsityksen mukaan käytettävissä olevien tietojen perusteella ei siten ole mahdollista arvioida, onko laissa säädetyt edellytykset täyttyneet kantelijan jokaisen puhelun ja puhelun vastaanottajan osalta. Edes tietty tapahtuma, teko tai epäily jostakin ei kuitenkaan oikeuta ajallisesti rajattomaan kuuntelemiseen, vaan tapahtumalla ja puhelun kuuntelulla tulee olla jokin järkevä ajallinen yhteys. Huomioon ottaen ajallisen yhteyden vaatimus sekä se, ettei asiassa ole esitetty mitään arviota tapahtuman aiheuttaman uhkan kestosta, keskushallintoyksikön käsityksen mukaan yli kaksi kuukautta kestänyt puhelujen kuunteleminen ja tallentaminen on joka tapauksessa jatkunut liian pitkään.

Keskushallintoyksikkö totesi puheluiden kuuntelemisen ja tallentamisen kirjaamisen asianmukaisuudesta, että pyydettyä lisäselvityksenä vankila on toimittanut listauksen kaikista kantelijan kuunnelluista ja tallennetuista puheluista ajalta 2.4.–4.6.2020. Listauksesta vankila toimitti tulosten puhelinjärjestelmästä, josta ilmenee jokainen kantelijan puheena olevana ajankohtana soittama puhelu ja soitettu numero. Keskushallintoyksikön käsityksen mukaan kyseinen soitettujen puhelujen listaus järjestelmästä ei sellaisenaan täytä vankeusasetuksen 40 §:n mukaisia edellytyksiä puhelujen kirjaamisesta. Kirjauksista tulee käydä ilmi kuunnellut ja tallennetut puhelut sekä muut asetuksen 40 §:ssä mainitut tiedot. Mikäli tietoja ei kirjata asiakastietojärjestelmään, tulee asiasta tehdä erillinen päätös, josta käy ilmi asetuksen 40 §:ssä mainitut tiedot. Keskushallintoyksikön turvallisuuden tehtäväalueelta saadun tiedon mukaan puhelinjärjestelmässä ei ole erikseen kohtaa

puhelun kuuntelusta ja tallentamisesta. Mikäli puheluita kuunnellaan ja tallennetaan, siitä tulee tehdä erillinen päätös.

Saadun selvityksen perusteella toistaiseksi voimassa olevan puhelujen kuuntelua ja tallentamista koskevan päätöksen lisäksi kantelijan kuunnelluista ja tallennetuista puheluista ei ole tehty mitään kirjauksia. Kantelijan tapauksessa kaikki hänen puhelunsa on kuunneltu 2.4.–4.6.2020. Siten listaus kaikista aikavälillä soitetuista puheluista on myös listaus kaikista kuunnelluista puheluista. Jos kaikkia puheluita ei olisi kuunneltu, ei puhelinjärjestelmän tulosteesta kävisi ilmi, mitkä listauksen puheluista ovat sellaisia, joita on kuunneltu ja tallennettu.

3.2.3 Kannanotto

Toistaiseksi voimassa olevan päätöksen tekeminen puheluiden kuuntelemisesta ja tallentamisesta

Perustuslaissa puhelun salaisuus on suojattu samalla tavalla kuin kirjeenvaihdon salaisuus. Perustuslakivaliokunnan lausunnoista on korostettu, että luottamuksellisen viestin salaisuuden rajoituksiin kohdistuu välttämättömyys edellytys ja että viestin salaisuutta voidaan laitosoiloissakin rajoittaa vain siinä määrin, kuin se on kussakin yksittäistapauksessa perusteltua. Vankeuslaissa on säädetty puhelimen kuuntelun ja tallentamisen edellytyksistä samalla tavalla kuin kirjeen lukemisen edellytyksistä. Molemmissa tapauksissa se on sallittua ainoastaan silloin, jos se on perustellusta syystä tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Sen arviointiin, milloin puhelun kuunteluun ja tallentamiseen on perusteltu syy, vaikuttavat vangin rikostausta, hänen vankeusaikainen käyttäytymisensä tai puhelun vastaanottajan liittyvät seikat.

Petri Jääskeläinen on 13.6.2008 apulaisoikeusasiamiehenä tekemässään ratkaisussa (Dnro 1828/2/08) ottanut kantaa erityisesti Turun vankilan toimintaan tehdä toistaiseksi voimassa olevia päätöksiä kirjeiden lukemisesta. Päätöksessä todettiin, että ottaen huomioon, että perusoikeuksia rajoittavia säännöksiä ei pidä tulkita laajentavasti, luottamuksellisen viestin salaisuuden suoja ei voida kokonaan poistaa keneltäkään toistaiseksi tai edes määräajaksi ilman, että siitä on selvästi säädetty lailla. Päätöksessä katsottiin, että lain ja sen esitöiden perusteella näin ei ollut ja että asiasta tulisi tarkemmin säätää laissa, mikäli laajempaa kuin kirjekohtaista päätöksentekovaltaa pidetään välttämättömänä. Tämän asian harkitsemiseksi päätös lähetettiin myös oikeusministeriöön tiedoksi.

Tämän jälkeen hallituksen esityksessä (HE 45/2014 vp) esitettiin, että kirjeen lukemiseen oikeuttava päätös voitaisiin tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan. HE:n mukaan vankeuslain 12 luvun 2 §:n kirjeenvaihdon lukemista koskeva säännös ei ole selkeä siltä osin, voidaanko kirjeenvaihdon lukemista koskeva päätös tehdä määräajaksi vai onko jokaisen kirjeen osalta erikseen tehtävä lukemispäätös. Esityksessä viitattiin myös apulaisoikeusasiamiehen edellä mainittuun päätökseen (dnro 1828/2/08), jossa katsottiin, että muusta kuin

kirjekohtaisesta päätöksentekovallasta kirjeiden lukemisesta tulisi säätää laissa. Esityksen mukaan ehdotuksella pyrittiin täsmentämään omaksuttua suppeaa tulkintaa, jonka mukaan lukemispäätös pitäisi tehdä jokaisesta kirjeestä erikseen, mikä on tehnyt päätöksenteosta ongelmallisen ja huomattavasti aikaa ja resursseja vaativan. Esityksen mukaan määräaikainen lukemispäätös ei automaattisesti mahdollistaisi kaikkien saapuvien tai lähtevien kirjeiden lukemista kyseisenä aikana. Vaikka päätös lukemisesta voitaisiin tehdä enintään kahdeksi viikoksi kerrallaan, lukemisen tarpeellisuuden harkinta perustuisi kuitenkin yksittäiseen vankiin tai kirjeen lähettäjään tai vastaanottajaan liittyvään syyhyn. Peruslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 34/2014 vp) katsottiin, että ehdotus ei ole perustuslain kannalta ongelmallinen, koska päätöksen edellytykset liittyvät kuitenkin yksittäiseen vankiin, lähettäjään tai vastaanottajaan, jolloin luottamuksellisen viestin suoja rajoitetaan vain, kun se on yksittäisessä tapauksessa perusteltua.

Puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta on siten tehtävä samalla tavalla tapauskohtainen kirjallinen päätös kuin kirjeiden lukemisenkin kohdalla. Kirjeenvaihdon lukemisen osalta vankeuslain 12 luvun 2 §:ssä on kuitenkin erityissäännös siitä, että viestien lukemisen osalta lukemiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan. Puheluiden kuuntelemisen ja tallentamisen osalta vankeuslaissa ei ole tällaista säännöstä, joka mahdollistaisi määräaikaisen päätöksen tekemisen asiassa.

Käsitykseni mukaan puheluiden kuuntelemista ja tallentamista koskeva säännös on yksiselitteinen ja selvä. Vankilassa on tehtävä aina tapauskohtainen päätös ennen jokaista puhelun kuuntelemista ja tallentamista, eivätkä säännökset mahdollista toistaiseksi voimassa olevan päätöksen tekemistä vangin puheluiden kuuntelemisesta ja tallentamisesta.

Asiakirjoista ilmenee, että kantelija on 2.4.–4.6.2020 välisenä aikana soittanut viidelle eri henkilölle yhteensä 123 kertaa. Apulaisjohtajan päätös, joka käsitti kantelijan kaikkien edellä mainittujen puheluiden kuuntelemisen ja tallentamisen on ollut siten paitsi periaatteessa, myös käytännössä vakava puuttuminen kantelijan viestinnän luottamuksellisuuden suojaan. Se, että kyseisistä puheluista 50 ei ollut onnistunut, ei muuta johtopäätöstä.

Puhelun kuuntelemista ja tallentamista koskevat säännökset koskevat perustuslaissa turvattua luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaa. Tämän johdosta on erittäin tärkeää, että puheluiden kuuntelemisesta ja tallentamisesta päätettäessä toimitaan säännösten edellyttämällä tavalla. Edellä todetun johdosta pidän vankilan toimintatapaa kantelijan puheluiden kuuntelemisessa ja tallentamisessa huolestuttavana.

Selvityksestä ei ilmene syytä siihen miksi kantelijan puheluiden kuunteleminen ja tallentaminen on päättynyt juuri 4.6.2020. Saadusta selvityksestä ilmenee, että vankilan johtaja on kyseisenä päivänä antanut selvityksen kanteluun ja kyseiset asiat vaikuttaisivat siten liittyvän toisiinsa. Asiassa herää siten kysymys siitä, kuinka kauan kantelijan

puheluiden kuunteleminen ja tallentaminen olisi jatkunut, jos hän ei olisi kannellut asiasta?

Todettakoon vielä, että varmuusosastolle sijoitettujen vankien puheluiden kuunteleminen ja tallentaminen perustuu suoraan vankeuslain 12 luvun 8 §:n 2 momentin mukaiseen erityissäännökseen, jonka mukaan puhelimen käytön ehtona on, että he suostuvat puheluidensa kuunteluun ja tallentamiseen. Kantelija ei ole ollut sijoitettuna varmuusosastolle, joten varmuusosastolle sijoitettujen vankien puheluiden kuuntelemista ja tallentamista koskevalla säännöksellä ei ole merkitystä arvioidessa vankilan menettelyä tapauksessa.

Puhelun kuuntelemista ja tallentamista koskevat edellytykset ja niiden täyttymisen arviointi

Hallintolaki edellyttää, että päätös on asianmukaisesti perusteltava ja siitä on ilmevä perusteet siihen, miten kyseiseen ratkaisuun on päädytty. Päätöksen asianmukainen perustelevuus on myös edellytys sille, että jälkikäteen voidaan arvioida, onko virkamies käyttänyt harkintavaltaansa asiassa laillisissa rajoissa. Keskushallintoyksikkö totesi, että koska vankilassa ei ole tehty mitään puheluihin tai puhelun vastaanottajiin liittyvää harkintaa, sen käytettävissä olevien tietojen perusteella ei siten ole mahdollista arvioida, onko laissa säädetyt edellytykset täyttyneet kantelijan jokaisen puhelun ja puhelun vastaanottajan osalta. Käsitykseni mukaan asiassa ei ole siten jälkikäteen mahdollista arvioida ja ottaa kantaa siihen, minkä kantelijan puhelun kohdalla on mahdollisesti täyttynyt puhelun kuuntelun ja tallentamisen edellytykset ja minkä kohdalla ei ole. Tämän johdosta arvioin seuraavaksi lähinnä yleisellä tasolla vankilan päätöksessä puheluiden kuuntelemiselle ja tallentamisessa esitettyjä perusteita.

Puheluiden kuuntelemista ja tallentamista on perusteltu sillä, että kantelija on tapauksessa ”välillisesti käyttänyt internetiä”, vaikka hänelle ei ole myönnetty vankeuslain 12 luvun 9 a §:n mukaista lupaa internetin käyttöön ja että puheluiden kuuntelu oli tarpeen internetin välillisen käytön estämiseksi. Käsitykseni mukaan vankeuslain internetin käyttöä koskevan säännöksen ei voida tulkita tarkoittavan sitä, että vanki ei voisi ilman kyseistä lupaa esimerkiksi päivittää internetin sosiaalisen median sivujaan muiden henkilöiden välityksellä viestimällä heidän kanssaan puhelimitse tai muulla tavoin. Vangin ”internetin välillinen käyttö” ei ole siten kiellettyä, eikä sillä voida perustella kantelijan puheluiden kuuntelemista ja tallentamista. Yhdyn siten keskushallintoyksikön toteamaan siitä, että puhelimen käytön kuunteleminen ja tallentaminen ei ole mahdollista ”internetin välillisen käytön” estämisen perusteella.

Toinen asia on se, vangin kyseisellä tavalla toisen henkilön kautta lähettämän viestin sisältö voi olla sellainen, että se voi mahdollistaa puhelun kuuntelemisen ja tallentamista koskevan päätöksen tekemisen.

Puheluiden kuuntelemista ja tallentamista koskevaa päätöstä on perusteltu myös sen valvonnalla, että kantelija on yhteydessä vain siihen henkilöön, jonka hän on ilmoittanut puhelun vastaanottajaksi.

Vankeuslain mukaan puhelimen käytön ehdoksi voidaan asettaa, että vanki ilmoittaa, kehen hänellä on tarkoitus olla yhteydessä. Tämä ei tarkoita sitä, että vanki ei voisi pyytää yhteydessä olevaansa henkilöä olemaan asiassaan edellään yhteydessä toiseen henkilöön. Vankeuslain puhelimen käyttöä koskeva säännös ei siten estä kyseistä toimintaa tai tee sitä lainvastaiseksi. Yhdyn keskushallintoyksikön toteamaan siitä, että vangin puhelun kuunteleminen ja tallentaminen ei ole mahdollista perustella sen valvomisella, että vanki on yhteydessä vain puhelun vastaanottajaksi ilmoittamaansa henkilöön.

Kantelijan puheluiden kuuntelemista ja tallentamista on perusteltu myös kantelijan rikostaustalla, rikoksen estämisellä ja muun henkilön turvallisuuden suojelemisella. Tältä osin esitetyt syyt ovat sellaisia, joilla vankeuslain mukaan on merkitystä arvioitaessa puhelun kuuntelemista ja tallentamista koskevien edellytysten täyttymistä.

Vankeuslain esitöiden (HE 262/2004 vp) mukaan viestin lukemisen edellytyksiä tulisi harkita kussakin yksittäisessä tapauksessa erikseen. Rikoksen estämiseen tai selvittämiseen liittyvä syy, esimerkiksi tieto huumausainerikoksen valmistelusta, saattaa tulla vankilan tietoon poliisilta mutta myös muilta vangeilta tai laitoksen ulkopuoliselta henkilöltä. Muiden henkilöiden turvallisuuden suojaamisella tarkoitetaan tilanteita, joissa vanki on uhkaillut kirjeen vastaanottajaa tai käyttäytynyt uhkaavasti häntä kohtaan.

Puhelun kuuntelemista ja tallentamista on perusteltu kantelijan vakavalla rikostaustalla, johon kuuluu henkirikos ja lähestymiskiellon rikkominen. Tämän lisäksi on konkreettisenä perusteena puhelun kuuntelemiselle ja tallentamiselle rikoksen estämiseksi tai henkilön turvallisuuden suojelemiseksi on esitetty kantelijan toisen henkilön välityksellä virkamiehen siviilipuhelimeen lähettämä uhkaavaksi koettava viesti. Tietojen mukaan kantelijan lähettämä viesti liittyi virkamiehen virkatehtävien hoitamiseen koskien kantelijan laitossijoitusta. Käsitykseni mukaan viesti on ollut sellainen, että sen saanut virkamies on voinut perustellusti ja ymmärrettävästi pitää viestiä painostavana ja uhkaavana, vaikka viestissä ei sanallisesti olisikaan häneen kohdistuvaa suoranaista uhkausta.

Vankilan toiminta vaikuttaa osittain ristiriitaiselta siinä, että kantelijan puheluiden kuuntelemista ja tallentamista on perusteltu rikoksen estämisellä, mutta kuten edellä kohdasta 3.1.3 ilmenee, kantelijan ei ole katsottu syyllistyneen tapauksessa edes järjestysrikkomukseen lähettäessään kyseisen viestin virkamiehelle. Päätöksestä tai selvityksestä ei myöskään ilmene, minkä rikoksen estämiseksi kantelijan puheluiden kuunteleminen ja tallentaminen on ollut tarpeen.

Mikäli vanki haluaa tiedustella virkamieheltä hänen kannanottonsa perusteita tai kyseenalaistaa niiden oikeellisuuden, hän voi olla virkamieheen yhteydessä kirjeitse hänen virkapaikkaansa. Missään tapauksessa ei voida pitää asianmukaisena sitä, että vanki lähettää virkamiehelle viestejä hänen siviilipuhelimeensa tai kotiosoitteeseen. Selvityksestä ilmenee, että kantelija on myöhemmin ollut kyseiseen

virkamieheen yhteydessä kirjeitse virkapaikalle, minkä toimintatavan osalta minulla ei ole huomautettavaa.

Apulaisjohtaja on selvityksessään asian taustana tuonut esille kantelijan Facebook-seinällä olevia uhkaavan sisältöisiä kirjoituksia ja hänelle koevapausvangiksi itsensä esitelleen soittajan ihmettelyä kantelijan Facebook-seinän kirjoituksista. Saadusta selvityksestä ei ilmene, koska apulaisjohtaja on tullut tietoisiksi kyseisistä Facebook-kirjoituksista ja onko hän ollut tietoinen niistä ennen kantelijaa koskevan päätöksen tekemistä. Apulaisjohtajan mukaan kyseiset tiedot ovat taustaa kantelijan kirjoittamille asioille. Edellä todetun johdosta tulkitseen asian niin, että kyseisiä asioita ei ole pidetty ainakaan varsinaisina perusteina päätettäessä kantelijan puheluiden kuuntelemisesta ja tallentamisesta.

Vankien puheluiden kuuntelemista ja tallentamista koskevia säännöksiä sovellettaessa tulee muistaa, että perustuslaki edellyttää viestin salaisuuteen puuttumiselta välttämättömyyttä ja perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan korostanut puuttumiskynnyksen korkeutta ja yksittäistapauksellisuutta. Puhelun kuuntelemista ja tallentamista edellyttävän rikoksen, vaaran tai turvallisuusuhan tulee olla jollain tasolla konkretisoitavissa oleva, yksittäinen, todellinen ehkä uhkaavassa oleva tapahtuma. Käsitykseni mukaan asiassa on esitetty perusteita, jotka ovat voineet mahdollistaa puheluiden kuuntelemista ja tallentamista. Asiassa jää kuitenkin epäselväksi ja tulkinnanvaraiseksi, missä laajuudessa puheluiden kuuntelemisen ja tallentamisen edellytykset ovat tapauksissa mahdollisesti täyttyneet.

Keskushallintoyksikkö totesi, että päätös puhelujen kuuntelemisesta ja tallentamisesta on perustunut yksittäiseen ja todelliseen tapahtumaan ja sen perusteella tehtyyn arvioon rikoksen tai turvallisuusuhan vaarasta. Keskushallintoyksikön käsityksen mukaan ei ole poissuljettua, että kantelijan puhelujen kuuntelu ja tallentaminen on torjunut vaaraa rikoksesta tai henkilöön kohdistuvasta turvallisuusuhasta. Keskushallintoyksikkö katsoi myös, että koska asiassa ole esitetty mitään arviota tapahtuman aiheuttaman uhkan kestosta, yli kaksi kuukautta kestänyt puhelujen kuunteleminen ja tallentaminen on joka tapauksessa jatkunut liian pitkään. Voin yhtyä tähän keskushallintoyksikön toteamaan.

Puhelun kuuntelemista ja tallentamista koskevien tietojen kirjaaminen

Kuten saadusta selvityksestä ilmenee, kantelijan puheluiden kuuntelemisia ja tallentamisia ei ole kirjattu siten kuin vankeusasetuksen 40 §:ssä edellytetään. Yhdyn keskushallintoyksikön käsitykseen, että puhelujen kirjautuminen puhelinjärjestelmään ja soitettujen puhelujen listaus järjestelmästä ei sellaisenaan täytä vankeusasetuksen 40 §:n mukaisia edellytyksiä puhelujen kirjaamisesta.

3.3 Kantelijan puhelimen päivittäisen käyttöajan rajoittaminen

3.3.1 Oikeusohjeita

Puhelimen käytöstä säädetään vankeuslain 12 luvun 6 §:ssä.

Vangille on annettava omalla kustannuksellaan mahdollisuus olla puhelimitse yhteydessä vankilan ulkopuolelle. Välttämättömien asioiden hoitamiseksi tai muusta erityisestä syystä puhelimen käyttö voidaan sallia korvauksetta.

Vankilan järjestyssäännössä voidaan antaa vankilan toiminnan ja järjestyksen kannalta välttämättömiä määräyksiä puhelimen käyttöajoista. Puhelimen käytön ehdoksi voidaan asettaa, että vanki ilmoittaa, kehen hänellä on tarkoitus olla yhteydessä.

Puhelimen käyttö voidaan keskeyttää tai evätä, jos näin on tarpeen tehdä rikoksen estämiseksi tai vankilan järjestyksen ylläpitämiseksi.

3.3.2 Saatu selvitys

Apulaisjohtajan mukaan hän on päätöksessään 2.4.2020 kohtuullistanut sitä aikaa, jonka kantelija voi puhelimesta osastolla viettää. Kantelija kertoi kuulemisessa 1.4.2020, että hänellä on aiemmin mennyt rahaa noin 50 euroa viikossa puhelinkuluihin. Tämä tarkoittaa nykyisten puhelujen hinnoilla sitä, että kantelija viettää vankipuhelimesta noin tunnin päivässä. Turun vankilassa vankivahvuus on korkealla ja yhden naisvankiosastosiiven vahvuus voi olla 10–15 vankia. Jos jokainen vanki viettäisi puhelimesta aikaa tunnin niin voi olettaa, että kaikki vangit eivät pääse tällöin tasapuolisesti puhelimeen päiväohjelman niin salliessa.

Rikosseuraamusesimies A:n mukaan kantelijan puheluiden määrä sekä kesto on rajoitettu vankilan järjestyksen ylläpitämiseksi (VL 12 luku 6 §) ja sen perusteet ilmenevät päätöksestä.

Vankilan johtajan mukaan kantelijan puheluiden rajaukset on lopetettu 4.6.2020.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö totesi, että puhelimen käyttö voidaan keskeyttää tai evätä, jos se on tarpeen tehdä rikoksen estämiseksi tai vankilan järjestyksen ylläpitämiseksi. Tällainen tilanne saattaa säännöksen esitöiden (HE 262/2004 vp) mukaan syntyä esimerkiksi silloin, kun ilmenee, että vanki soittaa henkilölle, johon nähden hänelle on määrätty lähestymiskielto, tai vanki haluaa soittaa henkilölle, jota hän on toistuvasti uhkaillut. Myös väkivaltaisesti käyttäytyvän, kurinpitorangaistusta suorittavan ja 18 luvussa tarkoitettujen turvaamistoimenpiteiden kohteena olevan vangin oikeus puhelimen käyttöön voidaan evätä.

Puhelimen käyttöä rajoittavia vankikohtaisia päätöksiä voidaan siis vankeuslain 12 luvun 6 §:n perusteella tehdä puhelimen käytön keskeyttämiseksi tai epäämiseksi. Sen sijaan vankilan oikeus määrittellä puhelimen käyttöaikoja koskee ainoastaan järjestyssäännössä annettuja määräyksiä. Määräykset voivat olla osastokohtaisia ja niiden on oltava vankilan toiminnan ja järjestyksen kannalta välttämättömiä. Turun vankilan järjestyssäännön mukaan osastojen puhelimet ovat

käytettävissä päivittäin kaikilla osastolla klo 8–16.00. Puhelujen määrä rajoittaa käytettävissä olevien puhelinlaitteiden määrä ja päiväjärjestyksessä oleva aika.

Keskushallintoyksikön käsityksen mukaan puhelimen käyttöä ja sen rajoittamista koskeva säännös tai muukaan vankeuslain sääntely ei mahdollista vankikohtaista päätöstä päivittäisen puhelinajan rajoittamisesta.

3.3.3 Kannanotto

Vangilla on oikeus olla puhelimitse yhteydessä vankilan ulkopuolelle sellaisina soveltuvina aikoina, jotka määritellään vankilan järjestys-säännössä. Käsitykseni mukaan järjestyssäännössä voidaan antaa ainoastaan yleisiä osastokohtaisia määräyksiä puhelimen käyttöajoista, eikä siinä voitaisi antaa tiettyä yksittäistä vankia koskevia puhelimen käyttöä koskevia määräyksiä tai rajoituksia.

Asiassa on jäänyt osittain epäselväksi, minkä säännöksen perusteella tapauksessa on katsottu voitavan tehdä päätös kantelijan puhelimen käyttöajan päivittäisestä rajaamisesta. Rikosseuraamuskeskus A perustelee selvityksessä asiaa vankilan järjestyksen ylläpitämisellä ja viittaa vankeuslain 12 luvun 6 §:ään. Kyseisen pykälän 3 momentin mukaan vangin puhelimen käyttö voidaan keskeyttää tai evätä, jos se on tarpeen tehdä rikoksen estämiseksi tai vankilan järjestyksen ylläpitämiseksi. Säännös mahdollistaa kuitenkin puhelimen käytön keskeyttämisen tai epäämisen ainoastaan yksittäisessä tapauksessa, kuten lain esitöissäkin on asiasta todettu (HE 263/2004 vp s.178). Kyseisen säännöksen perusteella ei siten ole voitu tehdä kyseistä päätöstä kantelijan päivittäisen puhelinajan rajoittamisesta.

Kuten keskushallintoyksikön kannanotossa todetaan, vankeuslaissa ei ole säännöstä, joka mahdollistaisi sen, että vankilassa voitaisiin tehdä yksittäistä vankia koskeva päätös hänen päivittäisen puhelinaikansa rajoittamisesta. Vankeuslain mukaan vangille on annettava mahdollisuus olla puhelimitse yhteydessä vankilan ulkopuolelle. Käsitykseni mukaan tämä tarkoittaa sitä, että vankilan tulee huolehtia siitä, että kaikille vangeille annetaan asianmukainen ja tasapuolinen mahdollisuus puhelimen käyttöön. Tältä kannalta voin ymmärtää vankilan toiminnan asiassa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että vankilalla olisi mahdollisuus tehdä yksittäistä vankia koskeva päätös hänen päivittäisen puhelimenkäyttöaikansa rajoittamisesta. Totean vielä selvyyden vuoksi, että laillisuusvalvonnallisesti en näe puuttuttavaa siinä, jos vangin puhelimen käytön kestoon joudutaan puuttumaan tilanteessa, jossa se käytännössä estää muilta vangeilta heidän mahdollisuutensa puhelimen käyttöön.

[- - -]

4 TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan Turun vankilan apulaisjohtajalle huomautuksen vastaisen varalle edellä kohdissa 3.2.3 ja 3.3.3 ilmenevästä lainvastaisesta menettelystä puhelimen kuuntelua ja tallentamista koskevaa päätöstä tehtäessä ja päivittäisen puhelinajan rajoittamisessa. Tässä tarkoituksessa lähetän apulaisjohtajalle jäljennöksen tästä päätöksestä.

Saatan edellä kohdissa 3.2.3 ja 3.2.3 esittämäni käsityksen lainvastaisesta menettelystä puhelimen kuuntelua ja tallentamista koskevaa päätöstä tehtäessä ja päivittäisen puhelinajan rajoittamisessa rikosseuraamusesimies A:n tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän rikosseuraamusesimies A:lle jäljennöksen tästä päätöksestä.

Saatan edellä kohdissa 3.2.3 ja 3.3.3 esittämäni käsityksen Turun vankilan tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestä Turun vankilan johtajalle.

Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskuksen tehtäviin kuuluu sen valvominen, että Turun vankilassa toimitaan säännösten mukaisesti. Edellä todetun perusteella pidän tarpeellisena ja perusteltuna, että aluekeskus selvittää laajemmin vankilan toimintakäytännön puheluiden kuuntelemisessa ja tallentamisessa sekä ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että vankilassa toimitaan asiassa lainmukaisesti. Tässä tarkoituksessa lähetän tämän päätökseni aluekeskukselle. Pyydän aluekeskusta ilmoittamaan 1.9.2021 mennessä, mihin toimenpiteisiin asia on antanut aihetta.

Lähetän päätöksen tiedoksi myös Rikosseuraamuslaitoksen keskuhallintoyksikölle.

Lähetän tämän päätöksen tiedoksi myös oikeusministeriölle sen arvioimiseksi, onko puheluiden kuuntelemisen ja tallentamisen osalta tarvetta mahdollistaa määräaikaisten päätökset.